

Princip 3:

Folkeskolen skal bygge på et helhedsorienteret syn på børns læring

Folkeskolelovens formålsparagraf lyder:

§ 1. Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

§ 2. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for folkeskolen, jf. dog § 20, stk. 3, § 44 og § 45, stk. 2, 2. pkt. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at alle børn i kommunen sikres ret til vederlagsfri undervisning i folkeskolen.

Stk. 2. Den enkelte skoles leder har inden for rammerne af lovgivningen og kommunalbestyrelsens og skolebestyrelsens beslutninger ansvaret for undervisningens kvalitet i henhold til folkeskolens formål, jf. § 1, og fastlægger undervisningens organisering og tilrettelæggelse.

Stk. 3. Elever og forældre samarbejder med skolen om at leve op til folkeskolens formål.

Folkeskolelovens formålsbestemmelse bærer imidlertid præg af en forældet tankegang, der hørte hjemme i en tid, hvor de fleste børn under skolealderen blev passet derhjemme. En bogstavelig læsning efterlader læseren med et indtryk af, at det offentlige først tager medansvar for børns læring fra første skoledag. Men for langt de fleste børn stemmer det slet ikke overens med virkeligheden. I dag går stort set alle børn nemlig i vuggestue, børnehave eller dagpleje, før de begynder i skole.

Særligt set i lyset af, at forskningen entydigt viser, at udviklingen i de første barneår er helt afgørende for, hvordan børn klarer sig i skolen, virker det absurd at betragte folkeskolen som en ø, der er isoleret fra den pædagogiske indsats i børnehaver, vuggestuer og dagpleje.

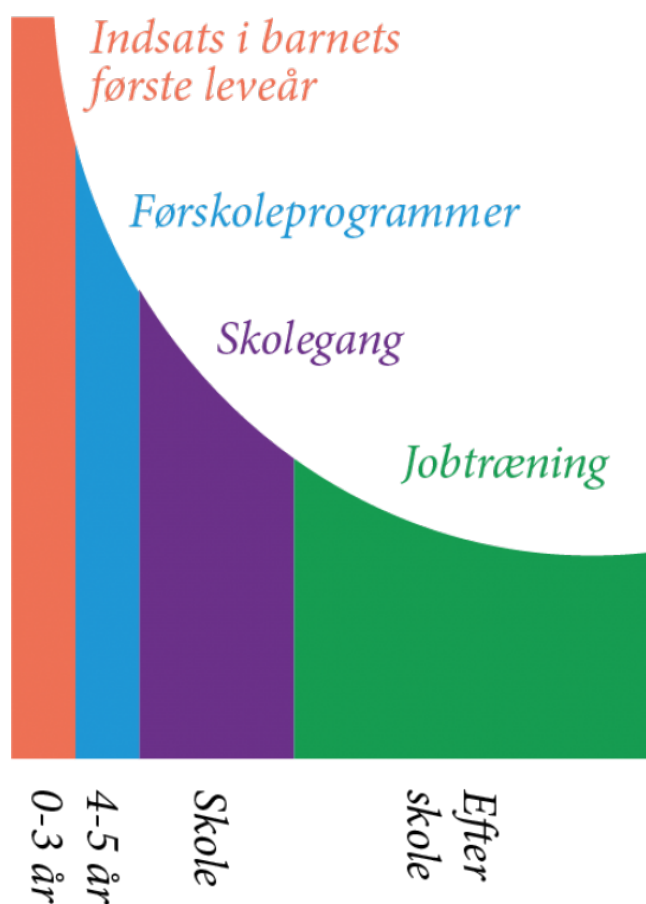
Selv om Folkeskoleloven ikke fremmer et helhedsorienteret syn på børns læring, er hverken formålsparagraffen eller loven i øvrigt til hinder for, at Randers Kommune ser folkeskolen i sammenhæng med børnehaver, vuggestuer og dagpleje, og at det afspejler sig i arbejdet med at styrke folkeskolen.

Velfærdslisten er af den opfattelse, at et helhedsorienteret syn på børns læring er en afgørende forudsætning for, at kommunen reelt kan opfylde målene i folkeskolelovens formålsparagraf.

Når det er sagt, skal det understreges, at et helhedsorienteret perspektiv naturligvis må omfatte meget mere end bare børnehaver, vuggestuer og dagpleje. Et helhedsorienteret perspektiv tager afsæt i den banale erkendelse, at skolen ikke altid er det vigtigste for, hvordan børn klarer sig i skolen. Et eksempel: Hvis et barns forældre står midt i en omkalfatrende skilsmisse, ville det næsten være bekymrende, hvis ikke det gav sig udslag i barnets evne til at koncentrere om undervisningen.

Figur 2

Forrentning af social indsats i forhold til alder og målgruppe

Kilde: Mandag Morgen, Nobelpristager: Udsatte børns skæbne er afgjort før 1. klasse. Baseret på "Return of Investment", James J. Heckman, 2008.

Hvis vi vil sikre, at vores børn får det bedste fundament for at klare sig godt i livet, er det derfor nødvendigt at se folkeskolen i sammenhæng med alt det udenfor skolens matrikel, der betyder mindst lige så meget for skolegangen som det, der foregår i klasseværelset.

Det betyder, at folkeskolen skal ses i sammenhæng med de børne- og ungeindsatser, kommunen eller andre, for eksempel frivillige foreninger, iværksætter. Det betyder, at folkeskolen skal have et samarbejde med vuggestuer, børnehaver, dagpleje, fritidshjem, SFO, klubber, fritidstilbud, ungdomsskolen, frivillige foreninger og sociale og familiemæssige indsatser. Samarbejdet skal være individuelt tilrettelagt ud fra det enkelte barns situation og behov. Af erfaring ved vi, at sådan et samarbejde fungerer bedst, når én person har ansvaret for koordinationen.

For Velfærdslisten er det et ufravigeligt mål, at den sociale ulighed skal bekæmpes. Hvis det mål skal indfris, er der netop brug for en helhedsorienteret indsats. Hvis vi skal gøre noget seriøst for at bekæmpe uligheden, skal der sættes ind så tidligt som muligt. Det viser forskningen på området entydigt.

Den amerikanske økonom og nobelprismodtager James Heckman har forsket indgående i social ulighed fra fødsel til voksenliv. Resultaterne af hans forskning viser, at det er meget svært for skoler at mindske den sociale ulighed og forbedre udsatte børns muligheder. Til gengæld kan en massiv indsats, før børnene kommer i skole, gøre en verden til forskel. Og jo tidligere der sættes ind - des mere kan vi

forbedre udsatte børns livsmuligheder.⁸

Tabel 2

Kr. pr. barn	Aarhus	Odense	Aalborg	Esbjerg	Randers	København
Dagpleje						
Normaltildeling inklusiv decentral ledelse, administration og tilsyn	112.168	109.429	111.071	108.932	100.963	149.379
Særlige forhold	0	0	0	0	0	0
Udsatte, tosprogede og børn med handicap	1.307	1.037	3.260	786	1.284	11.195
Bygninger ekskl. intern husleje	409	845	1.393	201	176	1.163
Fripladser	4.685	4.840	5.324	3.725	3.165	11.947
Søskenderabatter	576	412	487	431	115	859
Øvrige udgifter herunder fra andre kontoområder	1.171	0	1.080	1.172	274	479
Afstemning til regnskab	2.862	1.201	1.557	0	0	0
I alt	123.178	117.764	124.172	115.247	105.977	175.022
Takst	-30.213	-23.948	-27.720	-26.394	-25.322	-38.255
0-2 års tilbud						
Normaltildeling inklusiv decentral ledelse og administration	117.802	109.358	118.334	113.266	98.590	111.361
Særlige forhold	480	0	4.746	0	0	2.585
Udsatte, tosprogede og børn med handicap	8.020	2.966	6.942	3.342	805	3.921
Bygninger ekskl. intern husleje	13.514	9.325	10.250	13.562	4.400	15.762
Fripladser	8.076	6.304	10.750	6.520	3.391	9.382
Søskenderabatter	688	892	765	968	781	493
Øvrige udgifter herunder fra andre kontoområder	4.463	939	311	1.187	1.002	2.662
Afstemning til regnskab	1.699	0	0	0	0	-303
I alt	154.742	129.784	152.098	138.845	108.969	145.863
Takst	-36.026	-29.586	-35.659	-32.306	-24.644	-32.110
3-5 års tilbud						
Normaltildeling inklusiv decentral ledelse og administration	58.083	62.668	58.446	51.166	54.438	60.577
Særlige forhold	393	0	1.813	300	0	2.931
Udsatte, tosprogede og børn med handicap	11.811	3.279	6.300	7.011	5.956	4.644
Bygninger ekskl. intern husleje	6.629	5.784	7.012	6.723	5.953	13.709
Fripladser	4.937	3.575	3.954	3.438	3.434	5.358
Søskenderabatter	3.115	2.216	2.691	2.435	2.441	3.214
Øvrige udgifter herunder fra andre kontoområder	2.291	533	1.285	773	5.091	1.541
Afstemning til regnskab	307	2.201	0	0	278	-706
I alt	87.566	80.256	81.501	71.846	77.591	91.268
Takst	-19.414	-17.186	-18.556	-17.500	-16.185	-16.649

Kilde: 6-by nøgletal 2013⁹

⁸ Afsnittet om Heckman bygger på: "Return of Investment", James J. Heckman, 2008, Mandag Morgen, Nobelpristager: Udsatte børns skæbne er afgjort før 1. klasse (link: <https://www.mm.dk/nobelpristager-udsatte-boerns-skaebne-er-afgjort-1-klasse>) og James Heckman, Schools, Skills and Synapses, Economic Inquiry, Vol. 46, No. 3, 2008, s. 308 (link: ⁸ Link: http://jenni.uchicago.edu/papers/Heckman_2008_EI_v46_n3.pdf)

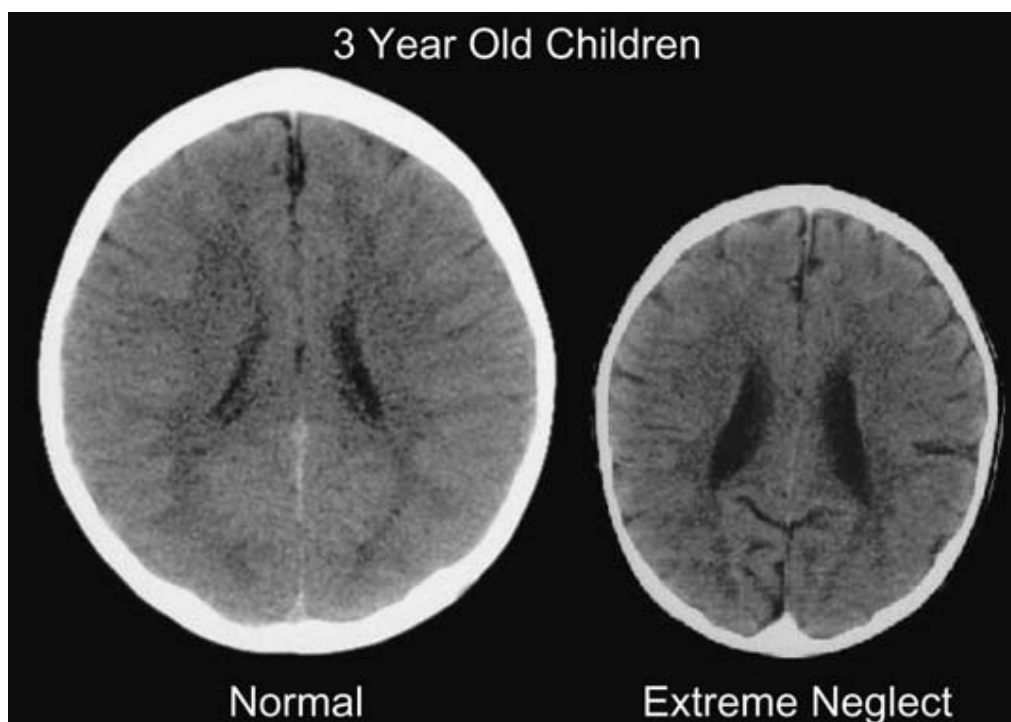
⁹ Link: <http://www.aarhus.dk/~media/Dokumenter/Borgmesterens-Afdeling/Statistik-og-Ledelsesinformation/Diverse-rapporter/6-by-noegletal/6-by-noegletalsrapport-2013.pdf>

Og ikke nok med det. Sociale investeringer i de allermindste betaler sig også set fra et samfundsøkonomisk perspektiv. Ifølge Heckmans forskning giver de nemlig et højere afkast end aktiemarkedet.

Billede 3:

Forskel på normal hjerneudvikling og abnormal hjerneudvikling som følge af omsorgssvigt

Abnormal Brain Development Following Sensory Neglect in Early Childhood

Note: These images illustrate the negative impact of neglect on the developing brain. The scan on the left is an image from a healthy three-year-old with an average head size (50th percentile). The image on the right is from a three-year-old child suffering from severe sensory-deprivation neglect. This child's brain is significantly smaller than average (3rd percentile) and has enlarged ventricles and cortical atrophy. Source: Perry (2004).

Kilde: James Heckman, Schools, Skills and Synapses, Economic Inquiry, Vol. 46, No. 3, 2008, s. 308¹⁰

¹⁰ Link: http://jenni.uchicago.edu/papers/Heckman_2008_EI_v46_n3.pdf

Som det fremgår af figur 2, er effekten af en krone investeret i social indsats omvendt proportional med en persons alder. Eller mere mundret: Jo yngre barnet er - des større er effekten af en indsats.

Hvis vi vil sikre, at børn i Randers Kommune får så lige vilkår som muligt for at klare sig godt i skolen, er kvaliteten af vuggestuer, børnehaver og dagpleje og den øvrige sociale indsats for de mindste børn afgørende.

Den helt afgørende sammenhæng ignorerer skolelukningspartierne imidlertid totalt. Og det på trods af, at Randers Kommune i dag indtager en lidet ærefuld 1. plads blandt 6-bykommunerne.¹¹ Som det fremgår af tabel 2, er Randers nemlig den af landets største bykommuner, der bruger færrest ressourcer på vuggestuebørn.

Med Heckmans forskningsresultater in mente er det især bekymrende, at Randers Kommune i sammenligning med de øvrige kommuner netop sparer allermost på de børn, der drager størst fordel af en massiv pædagogisk indsats, nemlig børn i 0-2 års-alderen.

Men få pædagoger og medhjælpere pr. barn er ikke bare en dårlig forretning samfundsøkonomisk. Det kan direkte skade børnenes kognitive, sociale og psykologiske udvikling. I en artikel i Information slog nogle af Danmarks førende pædagogiske og børnepsykologiske forskere allerede i 2009 alarm på grund af de faldende normeringer i landets kommuner:

"Jeg kan ikke længere stå inde for de danske daginstitutioner," siger en af Danmarks førende udviklingspsykologer, Dion Sommer, som i starten af 1990'erne beskrev den danske barndom som en dobbeltsocialisering mellem institution og hjem. Dengang vurderede han, at modellen var uproblematisk. Det gør han ikke længere.

"Det har været en stor diskussion i den udviklingspsykologiske forskning om børn tog skade af at blive passet uden for hjemmet, og konklusionen har været relativ entydig: Det er ikke problematisk, så længe visse forhold er til stede, for så indgår daginstitutionen og hjemmet i et harmonisk samspil. Men forholdene er blevet så dårlige i de danske institutioner, at jeg ikke længere er sikker på, at de er gavnlige for børnene," siger Dion Sommer.

Også lektor og børnepsykolog Grethe Krag Müller fra Danmarks Pædagogiske Universitetsskole slår alarm efter at have udført et sammenlignende studie af dagsinstitutionerne i Danmark.

"Børnene overlades i alt for høj grad til sig selv i børnehaverne. Min vurdering er, at det kommer til at gå ud over deres koncentration, deres sproglige udvikling og deres evne til at indgå i sociale relationer. Det er dybt bekymrende."

(...)

Og bedre ser det heller ikke ud med sprog-indlæringen, hvis man spørger lingvistikeren Martha Sif Karrebæk, som har skrevet ph.d om børn med anden etnisk baggrund og deres sprogindlæring i børnehaven.

---

¹¹ Samarbejde mellem Danmarks seks største bykommuner, nemlig København, Aarhus, Odense, Aalborg, Esbjerg og Randers.

"Jeg har ikke set på den individuelle sprogudveksling mellem pædagogerne og børnene, for den finder kun sted i et meget lille omfang. I børnehaven lærer børnene sprog af hinanden. Netop derfor skal man heller ikke tro, at tosprogede børn lærer dansk af at komme i børnehave. Det gør de selvfølgelig, men det er et børnedansk, og det er ikke nødvendigvis det samme, som de skal bruge i skolen."

(...)

Udviklingspsykologen Dion Sommer bygger sin bekymring på en stor undersøgelse foretaget af den amerikanske sammenslutning af børnelæger. Den fastsatte allerede i 1988 en række nationale standarder for normeringer i de amerikanske daginstitutioner.

"Det er bestemt ikke alle danske kommuner, som overholder de normeringer, og det kan give udfordringer for børn, som har svært ved at styre deres impulsivitet. Jeg har spekuleret meget på, om folkeskolelærernes beskrivelser af, at de har svært ved at trænge igennem til eleverne, skyldes de dårlige daginstitutioner. I den diskussion bliver det altid gjort til forældrenes skyld, men når børn tilbringer så lang tid i daginstitutioner, foregår børnenes udvikling jo i et samspil mellem den offentlige opdragelse og den private," siger Dion Sommer.

Samme tanke har lektor og børnepsykolog Grethe Kragh-Müller fået efter, at hun i sit sidste videnskabelige arbejde har sammenlignet tre forskellige daginstitutioner. De er forskellige, meget endda, og den forskel gør hende bekymret. Så bekymret, at hun i den sidste tid har påtaget sig ansvaret for at finde en god vuggestue til sine egne børnebørn, for hun har ikke tillid til den gennemsnitlige daginstitution.

"Børn har brug for et tæt samspil med vigtige voksne, hvis de skal kunne indgå i sociale relationer, men det er der simpelthen ikke mulighed for i dagsinstitutioner. I en af de institutioner, som jeg undersøgte, lød det ofte: 'I dag har børnene passet sig selv ude på legepladsen igen', fordi der var sygdommeldinger og ingen vikarer, og så havde pædagogerne ikke mulighed for at gå i gang med de planlagte aktiviteter," siger Grethe Kragh-Müller, som er kritisk over for den stigende tendens til at lave store institutioner for at opnå stordriftsfordele.¹²

Hvis forskerne i artiklen har ret, er der god grund til at være bekymret. Randers Kommune er en nemlig en af de danske kommuner, der har allerfærrest pædagoger og medhjælpere pr. barn i vuggestuer og børnehaver.¹³

Velfærdslisten mener ikke, det kan være rigtigt, at børns sproglige, kognitive og psykologiske udvikling skal betale prisen for byrådsflertallets spareiver. Derfor vil vi indføre en kommunal minimumsnormering, der bygger på empirisk baseret viden om børns udvikling. På den måde vil vi sikre, at kommunen ikke omsorgssviger nogen børn.

Selv om de fleste børn mellem 0 og 5 år tilbringer en stor del af døgnet vågne timer i vuggestuer, børnehaver eller dagpleje, er forældrenes indsats slet ikke uden betydning. Derfor vil Velfærdslisten også investere i et løft af social- og familieområdet. Undersøgelser viser nemlig, at hvis kommunen hjælper forældre, der har det svært, med at klare sig bedre, får børnene det også bedre.

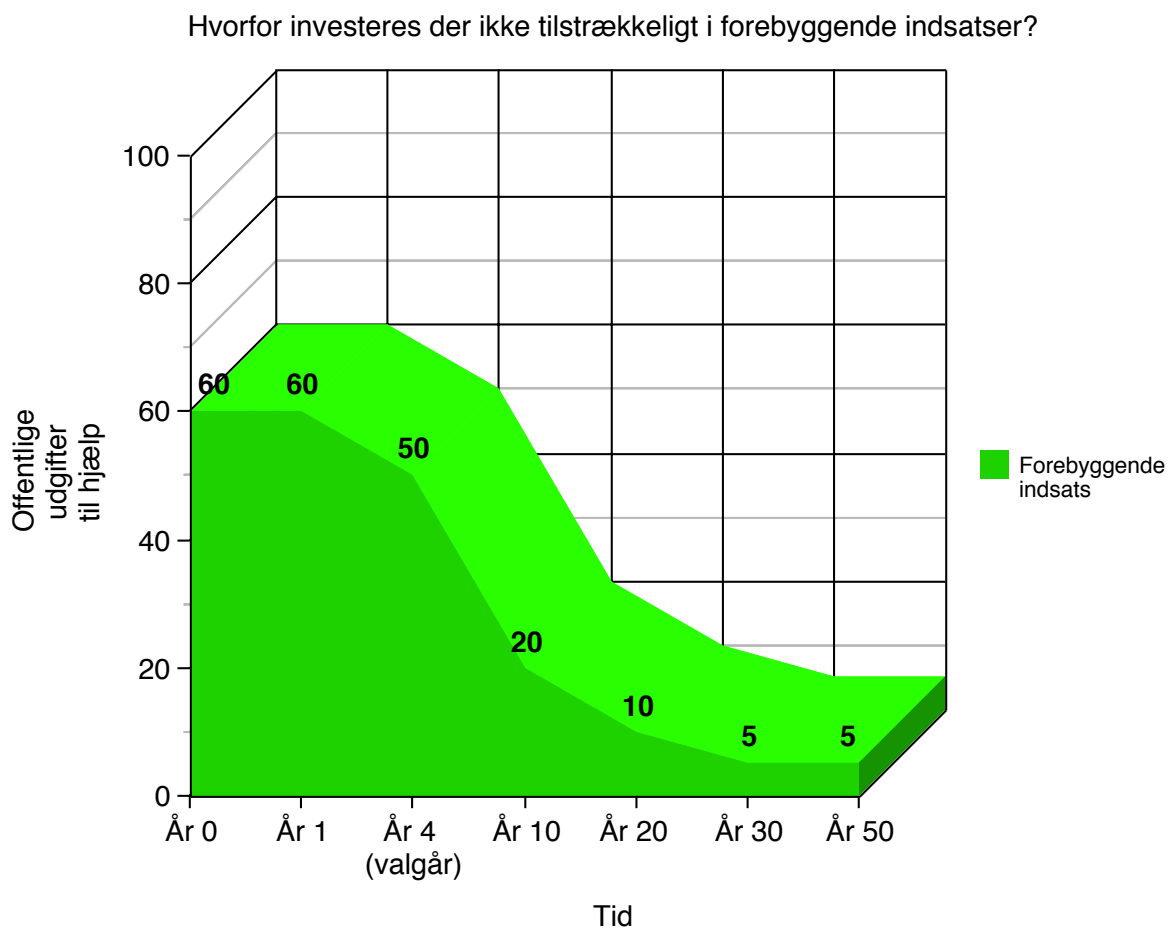
¹² Information, 15. maj 2009, Vi elsker børnehaver, men det har vi ingen grund til. Link: <http://www.information.dk/191159>

¹³ Se også Velfærdslistens spørgsmål om lave normeringer i børnehaver og vuggestuer af 20. maj 2013: http://nemweb.randers.dk/NemAgenda/DocumentView.aspx?document_id=1702624

Det er påfaldende, at den meget omfattende forskning, der dokumenterer vigtigheden af en stærk pædagogisk indsats for de allermindste børn, ikke har ført til flere sociale investeringer - men det hænger formentlig sammen med gængs politisk logik. Investeringer i flere pædagoger og medhjælpere og et stærkere familie- og socialområde stiller nemlig ikke trangen til at klippe snore over på samme måde som diverse anlægs-prestige projekter, der også sætter synlige fodaftryk til eftertiden. Men spørgsmålet er, om ikke vores efterkommere ikke vil betragte borgmester-monumenterne som en skamskøtte, når prisen er betalt af børns udvikling og dermed vores fælles fremtid.

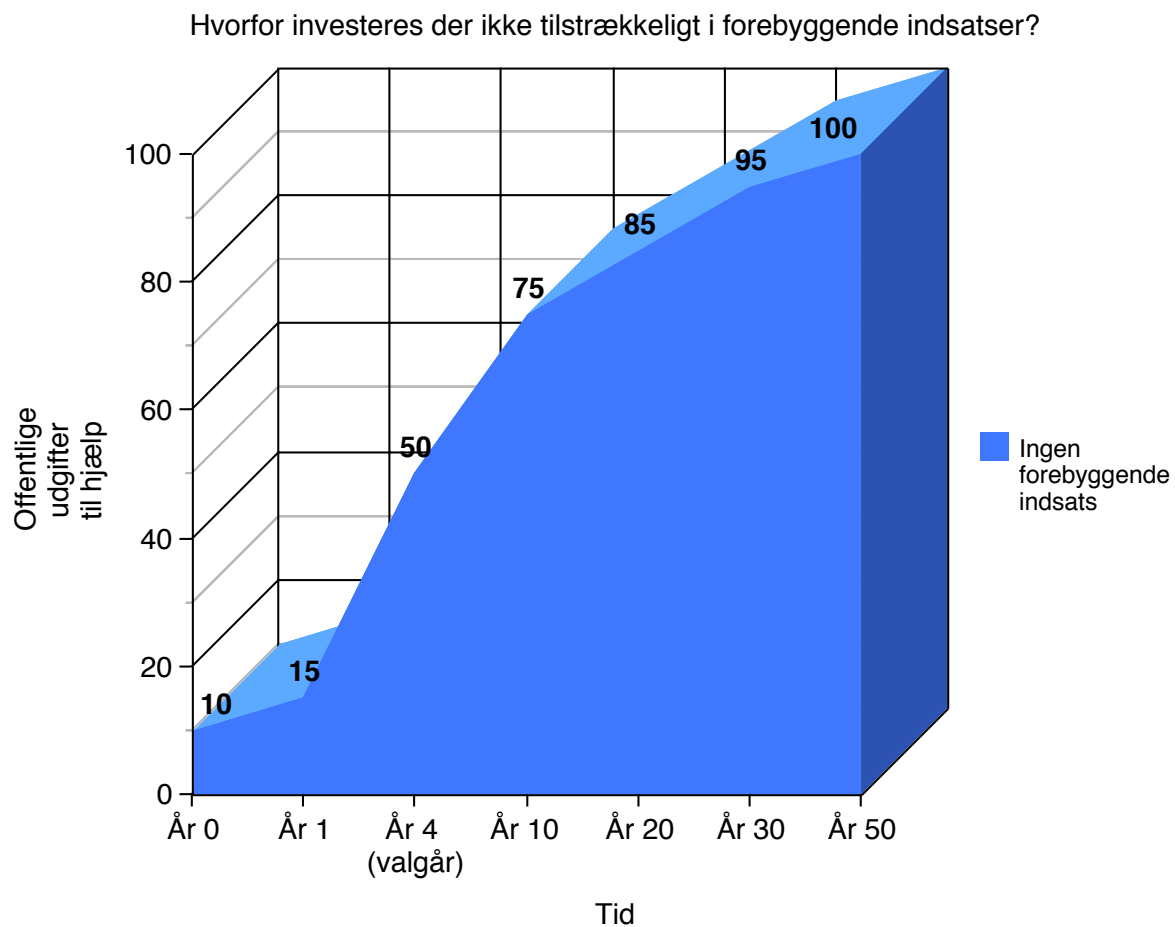
Et andet problem er, at mange forebyggende indsatser har en længere tilbagebetalingstid end valgperioden. De positive sociale resultater og besparelserne som følge heraf vil tit først vise sig efter næste valg. Problematikken er illustreret i figurene 3, 4, 5.

Figur 3: Offentlige udgifter ved forebyggende indsats

Kilde: Egen konstruktion. Indekstal. Indeks 100 svarer til maksimal offentlig udgift.

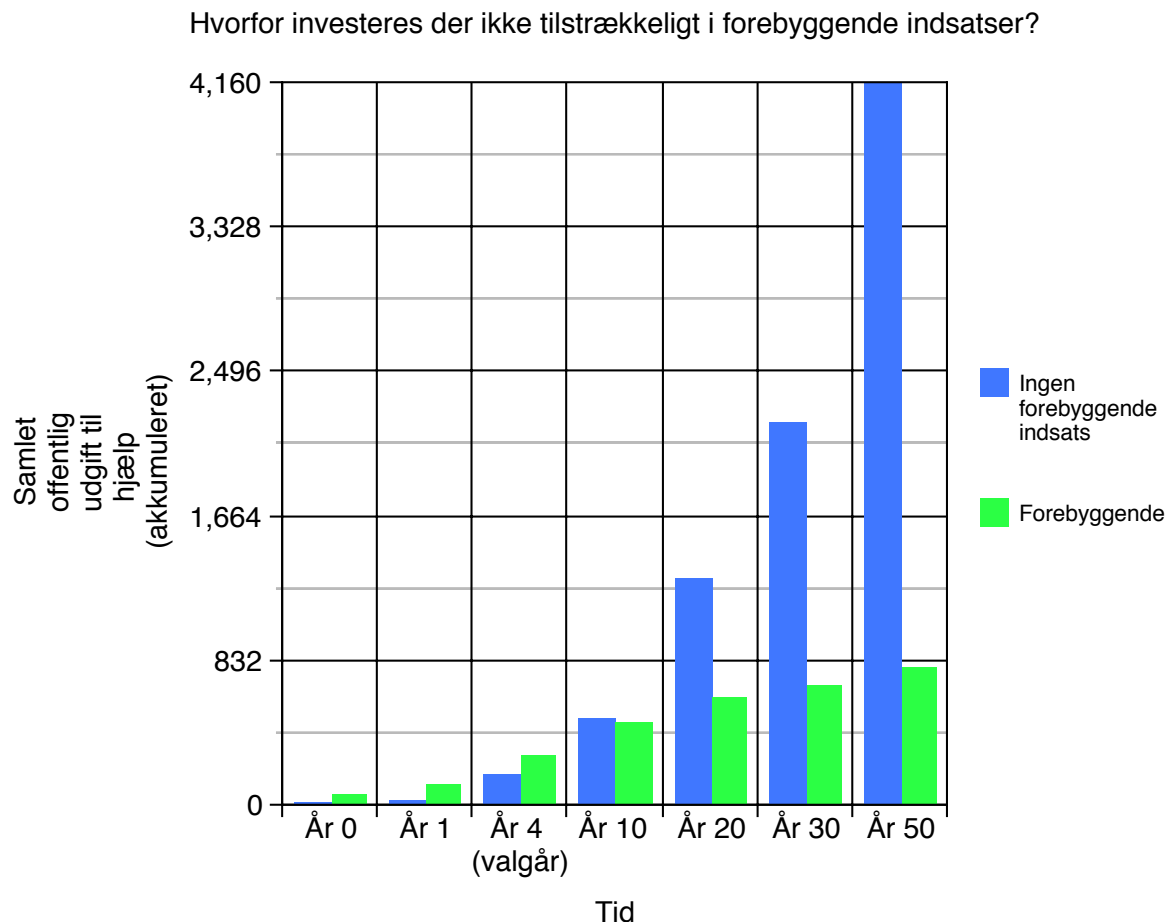
Figur 4: Offentlige udgifter ved ingen forebyggende indsatser.

Kilde: Egen konstruktion. Indekstal. Indeks 100 svarer til maksimal offentlig udgift.

Figur 5: Sammenlagte udgifter ved hhv. ingen forebyggende indsats og iværksat forebyggende indsats

Kilde: Egen konstruktion. Akkumulerede indeksværdier fra figur 3 og 4.

Den kortsigtede logik vil Velfærdslisten gøre op med.

Derfor vil Velfærdslisten:

1) Investere i de allermindste børn

For at sikre, at alle børn får en fair chance for at klare sig godt i skolen, vil Velfærdslisten investere massivt i flere pædagoger og medhjælpere til børn mellem 0 og 5 år. Sociale investeringer i de allermindste børn er det mest effektive værktøj til at bekæmpe social ulighed - og en god forretning rent samfundsøkonomisk. Se det konkrete forslag i *Indsats 1*.

2) Løfte social- og familieområdet

Velfærdslisten vil gennemføre et ambitiøst løft af social- og familieområdet og på den måde sikre, at udsatte børn og voksne får den hjælp og støtte, de har brug for. Hvis vi hjælper forældre, der har det svært, med at klare sig bedre, får børnene det også bedre. Se de konkrete forslag i *Indsats 2*.

3) Skabe større sammenhæng mellem vuggestue, dagpleje, børnehaver og skoler

VELFÆRDSLISTENS SKOLEUDSPIL

Velfærdslisten vil gøre folkeskolen til det naturlige førstevalg ved at tilbyde alle børn en vuggestue- og børnehaveplads i eget skoledistrikt. Samtidig skal samarbejdet og koordinationen mellem vuggestuer, dagpleje, børnehaver og skoler øges. Se de konkrete forslag i *Indsats 4*.